

NESH

Şer'i bir hükmün, sonradan gelen bir şer'i hükümlerle iptaline nesh adı verilir. Yeni hükmü bildiren ayete **nâsîh**, hükmü kaldırılan ayete ise "**mensuh**" denir. Mesela, Kur'an-ı Kerim, önceki semavi kitablara neshetmiş yani onların hükümlerini iptal etmiştir. Son hükmü bildiren Kur'an var iken, önceki hükümlerle amel etmek caiz değildir. Kur'an'ın şu ayetleri nesh ile alâkalıdır:
"Allah neyi indireceğini pek iyi bildiği halde, biz bir ayeti başka bir ayetin yerine getirdiğimizde 'Sen ancak bir iftiracıydın.' dediler. Hayır, onların çoğu bilmezler." (Nahl, 101)

Temel hükümler bütün peygamberler için aynıdır; değişmez, nesh olmaz. Meselâ, imanın rükünleri bütün hak dinlerde aynıdır ve ibadet bunların hepsinde vardır. Ama ibadetin fer'î hükümlerinde, yani teferruatında farklılıklar görülür. İbadetin şekli, vakti, kıblenin yönü gibi hükümlerde nesh söz konusu olmuştur.

İslâm dininin hükümleri geçmiş dinlerin hükümlerini nesh etmiştir. Ayrıca, İslâm'ın insanlara ilk defa tebliğ edildiği o başlangıç döneminde bazı yasaklar kademeli olarak getirilmiş, böylece ilk hüküm neshedilmiştir.

Bütün bu nesihler, temel ve itikadî hükümlerde değil, ibadet ve muamelata dair fer'î hükümlerde gerçekleşmiştir.

Bir hükmün nesh olması onun yanlış olup, doğrusuyla değiştirildiği mânâsına gelmez. Bu konuda bir âyet-i kerime:

"Biz bir âyetin hükmünü nesheder veya onu unutturursak, mutlaka daha hayırlısını veya benzerini getiririz." (Bakara, 106)

Âyette geçen "daha hayırlısını veya benzerini" ifadesi bu noktada çok önemlidir. Yani, nesh olan hükümler de, yeni hükümler gibi hayırlıdır. İnsanların hayırına olma özelliği bütün âyetler için geçerlidir.

Nesh olan bazı âyetler de insanlık âlemine ayrı bir sahada ders verirler. Meselâ, içki kademeli olarak yasaklanmıştır. Bunda, insanları bir yanlıştan çevirme hususunda sabırlı olunması hususunda çok güzel bir ilâhî irşat saklıdır. Kaldı ki, bu nesh olan âyetlerin de mânâları yine doğrudur. İlk âyet, "içkide bazı faydalar olmakla birlikte zararının daha fazla olduğu" yolundadır. Bu hüküm bu gün de doğrudur. Alkolün ilâç sanayiinde kullanıldığı, yahut alkol almanın kişiye kısa bir süre aldatıcı ve geçici bir rahatlık getirdiği bir vakıdır. İkinci kademede, içkili iken namaza yaklaşılması emredilmiştir. İçkili bir insanın namaza yaklaşmaması bugün de gereklidir. Üçüncü safhada içki tamamen yasaklanmış ve haram kılınmıştır.

Bazı tefsirler, Mekke döneminde nazil olan ve sabrı, affı tavsiye eden ayetleri izah

---

ederken, bunların “kıtal ayetleriyle mensuh”, olduğunu, yani, savaşa izin veren ayetler (kıtal ayetleri) indikten sonra, bu ayetlerin hükmünün yürürlükten kaldırıldığını söylerler. Halbuki, mensuh olduğunu söyledikleri ayetler bir merhaleyi, kıtal ayetleri ise, bir başka merhaleyi gösterir. Durum şundan ibarettir: Cenab-ı Hak, Müslümanlar zayıf ve az olduklarında sabır ve safhı, kuvvetli olduklarında ise, savaşı emretmiştir. Bu ayetlerde, bir nesih söz konusu değildir. **Nesih, artık uygulanması caiz olmayacak şekilde hükmün ortadan kaldırılmasıdır.** Yoksa, belli bir sebepten dolayı emredilen bir meselede, başka bir sebeple yeni bir hükme geçilmesi, nesih değildir. Müslümanların za’fa düştükleri hallerde affı, ezaya sabrı emreden ayetler yine yürürlükte dir.